

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПОЛІТОЛОГІЇ**

**ПОЛІТИКА ТА ПРАВО
В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ:
ПОШУК РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

...

23 КВІТНЯ 2024

**Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2024**

УДК 32:341.3«364»(082)
П 50

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 8 від 28 березня 2024 року)*

П 50   **ПОЛІТИКА ТА ПРАВО В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ: ПОШУК
РІШЕНЬ** : збірник матеріалів Міжнарод. наук. конф. / за заг. ред.
П. В. Горінова ; Навчально-науковий інститут права та політології
УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 23 квітня 2024 р.). – Київ :
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. – 399 с.

Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції «Політика та право в умовах дії воєнного стану: пошук рішень» містить короткий зміст результатів науково-дослідних робіт наукових, науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів та студентів закладів вищої освіти, наукових установ і організацій. Збірник присвячено аналізу й оцінці політичних і правових аспектів у контексті воєнного стану, з особливим акцентом на українські реалії та міжнародну перспективу. У збірнику широко представлені теми, що стосуються захисту прав людини, правового регулювання під час воєнного стану, ролі національних та міжнародних інституцій у забезпеченні правопорядку та справедливості. Велика увага приділена питанням соціального захисту військовослужбовців та цивільного населення, особливостям правосуддя в умовах воєнного стану. Дослідження в збірнику відзначаються глибоким аналітичним підходом та різноманітністю методологій, що дозволяють оцінити складність та багатовекторність правових і політичних викликів сучасного світу.

Збірник є джерелом для науковців, юристів, політологів, а також для всіх, хто цікавиться глибоким розумінням сучасних правових і політичних реалій. Він сприяє науковому діалогу, обміну знаннями та досвідом між фахівцями різних галузей, що є ключовим для вироблення комплексних підходів до вирішення глобальних викликів сучасності.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори матеріалів.

УДК 32:341.3«364»(082)
DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-MK_NNIPiP_2024

© Автори публікацій, 2024
© ННПіП УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024
© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024

положення щодо розробки планувальних документів у сфері місцевого відновлення. В той же час, важливо, щоб розробка таких документів не була формальністю та, окрім вимог законодавства, враховувала кращі практики – це дозволить забезпечити їх узгодженість, реалістичність, інклюзивність та відповідність потребам громади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ukraine – Third Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3) February 2022 – December 2023 [Електронний ресурс]. URL : [/https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf](https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf)

2. Порядок розроблення, реалізації та моніторингу плану відновлення та розвитку регіонів і планів відновлення та розвитку територіальних громад, затвердженому постановою КМУ від 18 липня 2023 р. № 731 [Електронний ресурс]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-2023-%D0%BF>

3. Методичні рекомендації щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затвердженими наказом Міністерства розвитку громад та територій від 21 грудня 2022 р. № 265 [Електронний ресурс]. URL : <https://mtu.gov.ua/content/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku.html>

4. Порядок розроблення, проведення громадського обговорення, погодження програм комплексного відновлення області, території територіальної громади (її частини) та внесення змін до них, затвердженому постановою КМУ від 14 жовтня 2022 р. № 1159 [Електронний ресурс]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1159-2022-%D0%BF>

УДК 343.2:17.026.4

Леся РУДНИЦЬКА / Lesya RUDNYTSKA

*здобувач вищої освіти Навчально-наукового інституту права та політології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ)*

Наталія СУХИЦЬКА / Nataliia SUKHNYTSKA

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін
Навчально-наукового інституту права та політології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ)*

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ВОЛІ, ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ОСОБИ: КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Злочини проти волі, честі та гідності особи – це передбачені кримінальним законом суспільно небезпечні умисні діяння, що посягають на особисту волю, честь та гідність особи.

Ураховуючи специфіку безпосередніх об'єктів, можна виділити такі групи злочинів проти волі, честі та гідності особи:

– незаконне позбавлення волі або викрадення людини, захоплення заручників, підміна дитини та незаконне поміщення в психіатричний заклад (статті 146-148, 151 КК);

– торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини, експлуатація дітей та використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом (статті 149, 150, 151 КК) [3].

Кримінальні правопорушення проти волі, гідності та честі людини є серйозними злочинами, які порушують основні права та свободи людини. Ці правопорушення можуть включати насильство, погрози, образи, дискримінацію та інші форми негативного впливу на особистість та гідність людини.

З упевненістю можна сказати, що найнебезпечнішою формою незаконного позбавлення волі є викрадення людини, тобто протиправне таємне або відкрите захоплення потерпілого, переміщення його з того місця, де він знаходився, та подальше утримання потерпілого викрадачем або іншою особою (ст. 146 КК).

Підміна дитини (ст. 148 КК). Безпосереднім об'єктом злочину є суспільні відносини, що забезпечують особисту недоторканність дитини та її нормальний розвиток. Під дитиною у цій статті слід розуміти лише чуже для винної особи новонароджене або грудне немовля.

Незаконне поміщення в психіатричний заклад (ст. 151 КК) становить спеціальний вид незаконного позбавлення волі. Безпосереднім об'єктом злочину є воля особи, її гідність та недоторканність. Потерпілий від злочину – психічно здорова людина.

Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини (Ст. 149 КК). Торгівля людьми – це незаконна безповоротна передача особою (продавцем) хоча б однієї людини та відповідне їй одержання іншою особою (покупцем) за грошову винагороду або шляхом обміну на коштовності, дорогоцінні метали, певне майно.

Під здійсненням іншої незаконної угоди, об'єктом якої є людина, слід розуміти інші, крім торгівлі людьми, випадки передачі людини однією особою та її одержання іншою особою на підставі незаконної угоди (наприклад, передача людини в рахунок боргу). Така передача може бути як безповотною, так і на певний строк.

Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом – це використання батьками або особами, які їх замінюють, малолітньої дитини для заняття жебрацтвом (систематичного випрошування грошей, речей, інших матеріальних цінностей у сторонніх осіб) з метою отримання прибутку (ст. 150-1 КК).

Насамперед зазначимо, що питома вага досліджуваних злочинів у загальній структурі злочинності є незначною. Так, протягом 2017 р. органами прокуратури обліковано 523 911 злочинів, з яких лише 858 – злочини проти волі, честі та гідності особи (0,16%). Протягом 2018 р. обліковано 487 133 злочини, з яких лише 882 – посягання на волю, честь та гідність особи (0,18%). Протягом 2019 р. обліковано 444130 злочинів, з яких лише 924 – злочини проти волі, честі та гідності особи (0,2%). Протягом 2020 р. обліковано 360622 кримінальних правопорушень, з яких лише 658 – кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи (0,18) [4].

Сучасний стан та тенденції торгівлі людьми в Україні. За 2013 р. органами прокуратури обліковано 130 випадків торгівлі людьми, у 2014 зареєстровано 118, у 2015 – 110, у 2016 – 114, у 2017 – 340, у 2018 – 268, у 2019 – 316, у 2020 – 205 таких злочинів [4].

Таким чином, попри надзвичайно велику увагу, яка приділяється проблемі торгівлі людьми в Україні, можемо констатувати, що питома вага цього злочину у загальній структурі злочинності є зовсім незначною. При цьому варто зауважити, що у ЗМІ (та й не тільки) під торгівлею людьми іноді мають на увазі й ті явища, які до неї мають доволі опосередковане відношення (наприклад, до жертв торгівлі людьми подеколи зараховують мало не всіх українських заробітчани) [2, с. 68].

Серед злочинів проти волі, честі та гідності особи використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом за загальною чисельністю зареєстрованих випадків

посідає третє місце (після незаконного позбавлення волі або викрадення людини та торгівлі людьми). За 2013 р. органами прокуратури обліковано 41 випадок використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом, у 2014 зареєстровано 53, у 2015 – 12, у 2016 – 14, у 2017 – 5, у 2018 – 7, у 2019 – 7, у 2020 – 7 таких злочинів [4].

Порівняно з іншими злочинами проти волі, честі та гідності особи, незаконне поміщення в заклад з надання психіатричної допомоги за кількістю зареєстрованих випадків займає не останнє місце. Тим не менш, слід зазначити, що ситуація виглядає зовсім іншою, якщо включити інші важливі показники.

Кримінально-правовий захист – це сукупність стратегій правового захисту, спрямованих на запобігання конкретним злочинам та їх наслідкам.

Однією з основних проблем кримінально-правової охорони честі та гідності особи є недостатня ефективність правових механізмів захисту цих цінностей. Часто правопорушення, які порушують честь та гідність особи, залишаються без належного реагування з боку правоохоронних органів або судових установ. Іншою проблемою є недостатня свідомість громадян про їх права та можливості захисту в разі порушення їх честі та гідності. Багато людей не знають про існування відповідних правових механізмів або не мають можливості скористатися ними через відсутність фінансових або інших ресурсів.

Також важливою проблемою є недостатня жорсткість кримінально-правового законодавства у сфері захисту честі та гідності особи. Часто санкції за такі правопорушення є недостатньою строгими, що не відповідає реальному ступеню шкоди, завданої постраждалому.

Для вирішення цих проблем необхідно посилити контроль з боку правоохоронних органів, підвищити правову культуру серед населення, а також удосконалити законодавство у сфері захисту честі та гідності особи. Таким чином, можна забезпечити більш ефективний захист цих важливих цінностей для кожного громадянина.

Запобігання злочинам проти волі, честі та гідності особи має здійснюватися як на загально-соціальному, так і на спеціально-кримінологічному рівнях.

Загальносоціальне запобігання злочинності – це насамперед комплекс перспективних соціально-економічних і культурно-виховних заходів, спрямованих на подальший розвиток та вдосконалення суспільних відносин і усунення або нейтралізацію разом з тим причин та умов злочинності.

До спеціалізованих суб'єктів запобігання злочинам проти волі, честі та гідності особи необхідно віднести Національну поліцію України, в структурі якої функціонує Департамент боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми, органи охорони державного кордону, судові органи, громадські організації, заклади допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми та ін. [1, с. 423–427].

Спеціально-кримінологічне запобігання – це сукупність заходів боротьби зі злочинністю, змістом яких є різноманітна робота державних органів, громадських організацій, соціальних груп і громадян, спрямована на усунення причин та умов, що породжують і сприяють злочинності, а також недопущення вчинення злочинів на різних стадіях злочинної поведінки.

Крім того, важливим заходом є розробка та впровадження ефективних механізмів реагування на випадки порушень прав людини. Це може включати в себе створення гарячих ліній, центрів психологічної допомоги, а також сприяння доступу до правосуддя для потенційних жертв.

Злочини проти волі, честі та гідності особи порушують основні права та свободи людини, завдають шкоди її гідності та самовизначенню. Вони потребують ефективного запобігання та покарання з боку правоохоронних органів. Для боротьби з цими злочинами необхідно проводити постійну кримінологічну роботу, а також підвищувати правову культуру та свідомість громадян щодо їх прав та обов'язків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрушко А. В. Теоретико-прикладні засади запобігання та протидії злочинам проти волі, честі та гідності особи : монографія. Київ : Ваіте, 2020. 560 с.
2. Батиргарєєва В. С. Торгівля людьми в Україні: погляд із сьогодення. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2017. Вип. 33. С. 68–77.
3. Кримінальний кодекс України. Київ, Алерта, 2015, 208 с.
4. Статистична інформація про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування за 2013–2020 рр. / Офіційний сайт Генеральної прокуратури України. URL : <https://www.gp.gov.ua/ua/statinfo.html>

УДК 343.2:347.23

Діана РУКІНА / Diana RUKINA

*студентка 3 курсу Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро)*

Валентин ЛЮДВІК / Valentyn LIUDVIK

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро)*

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДЕЛІКТИ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ: РЕАЛІЇ ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні», що затверджено Законом № 2102-IX від 24.02.2022 у зв'язку із повномасштабним вторгненням на територію нашої держави армії рф є початком нового етапу не тільки в частині соціокультурних змін, що сприяли консолідації всього українського народу та світової спільноти, але й в обумовленні новел у низці нормативно-правових актів, ефективність застосування яких знизилась у зв'язку з укладанням їх у мирний час [1]. Тому злободенною залишається проблема вдосконалення чинного національного законодавства з урахуванням умов воєнного стану.

В контексті вищезазначеного слід зауважити, що кримінальні правопорушення проти власності становлять найбільшу частку, скоєних у нашій державі. Так, за статистичними даними Генеральної прокуратури України вбачається, що такі делікти займають значну частку у відсотковому співвідношенню облікованих кримінальних правопорушень, показник яких знижується: за 2019 – 58 %, 2020 – 52%, 2021 – 49%, 2022 – 31%, 2023 – 37% [2].

У період суспільно-політичних, економічних та соціальних змін, що відбуваються внаслідок повномасштабної збройної агресії проти нашої держави,